

NENÍ CESTY VEN

Britští výsadkáři
v obklíčení Tálibánu

Adam Jowett

OMNIBOOKS

Copyright © Adam Jowett 2018
Translation © Daniel Dominik 2025

ISBN 978-80-53007-15-3

NENÍ CESTY VEN

Britští výsadkáři v obklíčení Tálibánu

OMNIBOOKS

2025

Tato kniha je věnovaná mužům roty Easy, dělostřelcům a leteckým osádkám, které reagovaly na jejich žádosti o pomoc.

Pegasův étos

Jako britští výsadkáři klademe misi a své kamarády nad sebe samé. Naše odvaha je založená na odhodlání, vytrvalosti a obětavosti. Jsme maximálně disciplinovaní a disciplína je především dobrovolná. Jsme hrdí, že jsme součástí elity, a snahu o nejvyšší standardy výkonnosti považujeme za svou zodpovědnost. Nosíme Pegasy s pokorou a známe svou povinnost neponižovat nebo hanět ostatní. Jsme soucitní přátelé, ale nelítostní nepřátelé. V boji, v kasárnách a doma děláme vždy správnou věc.

Plukovní stanovy

Výsadkářský pluk dokáže nasadit v krátké době pěší jednotku v přední linii operací a v nejnáročnějších podmínkách. Jako takový je vycvičený a připravený vytvořit hrot kopí pro rychlý zásah armády.

Jeho hlavními zásadami jsou profesionalita, odolnost, disciplína, všestrannost, odvaha a soběstačnost.

Má jednoduchou strukturu, protože to zvyšuje rychlost reakce, a je také schopen nasazení ze vzduchu na zem vrtulníkem, letounem nebo padákem. Je rovněž vycvičený pro řadu misí od preventivních úkolů až po složitý a intenzivní boj. Je také připravený k poskytování přímé podpory speciálním jednotkám Spojeného království, se kterými udržuje těsné spojení a kterým ve významné míře přispívá lidskou silou.

Souhrnně lze říci, že přístup výsadkového pluku k výcviku a výběru svých vojáků i nadále podporuje vlastnosti jako je odolnost a všestrannost, které jeho zakladatelé považovali za základ, na němž je postavena jeho zvláštní hodnota.

UTRINQUE PARATUS - Připravený na všechno

Předmluva

Pohnout se znamenalo zemřít. Vzduch nad našimi hlavami vibroval bzukotem a praskáním střel a z dřevěné konstrukce opevnění létaly třísky. Za krk a pod balistickou vestu se mi sypal horký písek z protržených pytlů. V uších mi zvonilo z výstřelů a výbuchů RPG, rachotu kulometů vlastních i nepřátelských, ze zběsilého vykřikování rozkazů a z výbuchů minometných granátů. Dokonce i po týdnech divokých bojů byla tohle nejtěžší palba, jakou jsem kdy zažil. Nejostřejší bitva.

A podle zvuků a pohledů kolem sebe jsem věděl, že prohráváme.

Vše to začalo tak nevinně. Opevnění u přední brány vyžadovalo posily a já řekl svým spojařům, že tam doběhnu. Díky krytí budovami a sprintování otevřenými prostorami na mne nepřilétla od nepřítelem obsazených a jen padesát metrů vzdálených budov ani jediná střela. V porovnání s tím, čemu jsme zatím čelili, se takový snadný přechod areálu zdál být dokonalým štěstím. Skutečná procházka parkem.

„Dobré ráno, šéfe,“ pozdravil mě usmívající se Ranger Russel s červenýma očima po dnech v kouři ze střelného prachu a nocích s nedostatkem spánku.

„Dobré ráno, Russi,“ odpověděl jsem a prohlížel si naši obranu u přední brány areálu, což byla hromada plechů a drátů. „Všude klid?“ zeptal jsem se.

Sotva jsem ta slova řekl, výbuch tří RPG po dopadu nedaleko našeho opevnění přehlušil zvuk jejich odpálení. Tyto těžké zbraně byly signálem nepřítele k zahájení útoku. Město duchů se během okamžiku změnilo v peklo střelby.

„K zemi!“ zvolal jsem na Russela a zatáhl ho do rohu pozice obložené pytli s pískem. „Zůstaňte zalehnutý!“ řekl jsem mu, když se statečně pokoušel pálit na nepřítele.

Do prdele!* zvolal jsem pro sebe. *Do prdele!

Tohle byla doposud nejsilnější nepřátelská palba a jako velitel roty bych měl být na svém místě, koordinovat své muže a rozdrtit tálibánský útok leteckými a dělostřeleckými zbraněmi. Místo toho jsem byl přitisknutý k zemi v úplně otevřené bojové pozici a nepochyboval jsem, že

zvednutí hlavy by znamenalo okamžitou smrt. Doběhnout k nejbližší budově bylo nemožné. Vzduch byl nasycený střelami, které vířily prach a bušily do hliněných zdí jako kyselý déšť.

Obrátil jsem se na mladého vojáka vedle sebe s očekáváním, že bude potřebovat nějaké povzbuzení. „Proč se smějete?“ zeptal jsem se místo toho.

„Vy jste začal, šéfe,“ odpověděl Russel s úšklebkem a mně došlo, že má pravdu; zmatek té situace a adrenalin mě donutily reagovat dlouhým zařváním. Smích mi vyčistil hlavu a já se doplížil k okraji bojové pozice, abych se podíval po areálu. Viděl jsem své muže, jak bojují ze střechy operační místnosti, ale bylo jasné, že je intenzita nepřátelské palby zatlačuje a všechny nás tiskne do skrytu. Tuhle přestřelku rota Easy prohrávala a pokud nás Tálibánci dokážou držet dost dlouho u země, pak budou u našich zdí. Už jsme je museli odrážet granáty. Budou to dnes bodáky?

Každá bitva má svůj bod zlomu a poprvé jsem s hrůzou cítil, že svou rozhodující výhodu přenecháváme nepříteli. Potřeboval jsem být se svými leteckými a dělostřeleckými návodčími. Musel jsem přivolat palebnou sílu, která tenhle střet ukončí. V bitvě o toto město jsem vojáky už ztratil a neměl jsem v úmyslu přijít o další.

Pohlédl jsem k jihu, kde si muži z čety Somme statečně probojovávali cestu od jednoho skrytu ke druhému a pokoušeli se snížit tlak na západní perimetr. Když jsem je viděl běžet, měl jsem žaludek až v krku a očekával jsem, že každou chvíli uvidím některého ze svých vojáků padnout. Stopy RPG zanechávaly nad nimi na obloze špinavé šmouhy. Jeden vybuchl ve vzduchu a já cítil, jak mi buší srdce a s úlevou jsem viděl, že ten výbuch nezpůsobil žádné oběti. Věděl jsem, že takové štěstí nemůžeme mít pořád.

Pohlédl jsem k severozápadnímu rohu areálu, kde byla palba hustá a smrtící. Pohnout se znamenalo zemřít, ale zůstat ve skrytu znamenalo zklamat své muže.

„Držte se dole,“ řekl jsem Russelovi, a cítil jsem, jako by mi někdo přiložil pušku k hlavě. A pak jsem běžel.

Obležení Musa Qala pro mne nezačalo v prachu a horku provincie Hilmand. Začalo to ve sněhu a chladu jižního Atlantiku. Začalo to přeplněnými loděmi opouštějícími za jásání davů Portsmouth. Začalo to, když jsem slyšel názvy jako Mount Longdon, Wireless Ridge a Goose Green. Začalo to, když jsem na BBC News viděl špinavé hrozivě vyhlížející muže. Muže s barety kaštanové barvy.

Výsadkáři

Když probíhalo falklandské tažení, byl jsem jedenáctiletý školák v Surrey, ale když se ohlédnu zpět, bez pochybností vidím, že to byly příběhy a obrázky těchto mužů, které mě o více než dvacet let později přivedly k velení vojákům ve válce. V Afghánistánu to budu já, jehož špinavá tvář se objeví ve zprávách. Budu to já, kdo bude mít kaštanový baret výsadkářského pluku. Budu to já, kdo bude mít čest velet britským vojákům, kteří neustoupí tváří v tvář zuřivému nepříteli ani o centimetr, a budu to já, kdo přijme rozhodnutí, kvůli kterým někteří z těch mužů zaplatí nejvyšší cenu za hrdinství a službu svým kamarádům.

Má rodina není více vojenská než jakákoliv jiná v Británii. Můj oblíbený strýc byl v druhé světové válce Královský námořní pěšák, a tak jako u většiny z mé generace byl i můj dědeček pěšák, který bojoval proti Němcům v Evropě. Během bitvy v Ardenách byl těžce zraněn a zajatý a já vždy toužil slyšet jeho válečné příběhy. Nikdy o nich nemluvil.

Zatímco můj dědeček mlčel, byli tu jiní veteráni, kteří o svých zážitcích vyprávěli. Moji rodiče vlastnili knihkupectví a já zhltnul každé válečné paměti nebo akční román, který dorazil na jejich pult. Představoval jsem si sám sebe v takovém africkém dobrodružství, o jakých psal Wilbur Smith, a v době, kdy jsem dospíval, jsem věděl, že má budoucnost je za britskými hranicemi. Toužil jsem po zážitcích, které mě psychicky a fyzicky otestují. Byl jsem zdatný přespolní běžec a vrhal jsem se do všeho, co zavánělo aktivitami pod širým nebem. Jako tisíce dalších neposedných školáků mě to přitahovalo k oceněním v programu Vévody z Edinburghu. Čtení map a stavění stanů v blátivých polích tu neposednost podněcovaly a na konci školy jsem se bez váhání přidal k britské školní expediční společnosti k cestě na Aljašku. Byl rok 1989 a tu zimu jsem strávil taháním saní po ledovcích a šplháním po skalních stěnách. Na ochranu proti medvědům byla expedice vybavená brokovnicemi a pistolemi. Práci v dole na měď ve starém městě v horách jsem našel dobrodružství, které jsem hledal. Věděl

jsem, že normální kariérní cesta doma bude jako oprátka kolem krku, takže jsem udělal to, co skoro každý člen expedice. Vybral jsem si vstup do armády.

Konkrétně jsem si vybral Granátnickou gardu. Na výsadkáře jsem nezapomněl, ale byl jsem ovlivněný starým rodinným přítelem a mentorem, který sloužil u Granátnické gardy až do hodnosti plukovníka. Zvolil jsem si jeho pluk a vybral si pěchotu, protože jsem chtěl být v případě bojového nasazení uprostřed děje. Dokonce i jako civilista jsem věděl, že pěšáci jsou ti, kdo jsou na špici postupu následovaní všemi dalšími bojovými a podpůrnými druhy vojsk. Pokud jsem se přidával k armádě kvůli výzvám a dobrodružství, pak jsem chtěl, aby to bylo to největší, jaké mohu zažít.

Dobrodružství začalo na Královské vojenské akademii v Sandhurstu, kde se z civilistů stávají armádní důstojníci. Ve škole jsem byl schopný žák, ale nikdy jsem nezářil. Na Sandhurstu jsem vynikal ve vytrvalostních disciplínách. Měl jsem rád zmatek na velitelských schůzkách, kde studenty učili veteránští instruktoři.

Bylo to přesně to, co jsem hledal.

Když jsem poprvé slyšel jméno Saddám Husajn, byl jsem v posledním ročníku na Sandhurstu. Stejně jako během války o Falklandy o téměř dekádu dříve jsem byl znovu přilepený k televizní obrazovce a novinám, jak z pouště přicházely zprávy o hrožících nepřátelských akcích. Tentokrát jsem byl samozřejmě v uniformě a jako moji kolegové studenti na vojenské akademii jsem se modlil, aby mír vydržel, dokud se nebudu moci připojit ke svému pluku v poli. Vypadalo to, že válka nastává asi každé desetiletí, a mně bylo špatně z vědomí, že pokud prošvihnu invazi do Iráku v roce 1991, budu pravděpodobně odsouzený k vojenské kariéře na přehlídkových plochách a cvičištích. Budu se moci bez účasti ve válce vůbec považovat za vojáka? Dozvim se někdy, jestli mám na to, abych čelil nepřátelské palbě? Dokázal bych vyrazit ze skrytu a běžet směrem k nepříteli?

Svět nečekal, aby uspokojil můj smysl pro dobrodružství. V roce 1991 jsem po týdnech sledování záblesků pum na televizní obrazovce zelený závisť pozoroval, jak britská obrněná divize porazila iráckou armádu. Válka skončila rychle, ale tak velkou jednotku nešlo tak rychle stáhnout. Když jsem se připojil ke Granátnické gardě na její základně v Německu, tváře

vojáků, kteří se z Iráku vrátili, byly stále opálené od slunce, a dávali najevo sebedůvěru mužů, kteří byli ve válce a vrátili se živí a triumfující.

Jako mladý důstojník jsem převzal četu třiceti takových vojáků. Mnozí byli starší než já a skoro všichni byli zkušenější. Doufal jsem, že můj výcvik v Sandhurstu a má povaha mi pomohou osvědčit se. Ale když se prapor přesouval do Anglie, měl jsem toho kromě dohlížení na papírování kolem údržby vozidel a logistiky málo na práci. To nebylo zrovna dobrodružství, jaké jsem hledal.

Přestávku od jednotvárnosti přehlídkové plochy nabízela pozorovací mise Banner. Banner byl název armádní mise v severním Irsku. I když násilí v konfliktu v Severním Irsku naštěstí opadlo, bylo to stále období hlídek a kontrolních stanovišť. V provincii byl nepřítel a během nasazení jsem pocíťoval převážně zmatek. Byl jsem vychovaný jako křesťan a stále jsem se držel své víry, modlil se, chodil do kostela, a nemohl jsem pochopit, jak je možné, že nenávidím své přátele jiného vyznání, protože máme lehce odlišný pohled na teologii. Provincie byla pro mne hádankou a já byl vděčný, že tam byl tehdy klid. Toužil jsem po boji, ale ne za cenu míru pro své krajany. Vojáci na Balkáně naneštěstí pro civilisty takové výčitky neměli.

Když jsem dorazil v roce 1994 do Bosny, mise Ochranných sil OSN (UNPROFOR) tam probíhala už dva roky. Přeložili mě na pozici nižšího štábního důstojníka na mezinárodním velitelství v Gornji Vakufu. Přesun jsem si zařídil sám a stopoval jsem konvoje z letecké základny ve Splitu v Chorvatsku. Byla to cesta trochu jako na Divokém západě a vzduchem občas zazněl výbuch nebo praskání střelby. Mojí prací bylo provozovat operační místnost a podávat hlášení našemu stálému spojenému velitelství (PJHQ) v Londýně. Měl jsem určitou možnost vycházet z velitelství. Využíval jsem tu svobodu a přidával se ke konvojům a zásobovacím vrtulníkům. Když jsem v Sarajevu sprintoval mezi zničenými budovami a vyhýbal se střelbě odstřelovačů, věděl jsem, že jsem konečně našel dobrodružství. Zpětně to zní opravdu sobecky a hrubě říkat takové věci. Bavl jsem se uprostřed války, která zničila životy tisíců lidí, a já v té době nebyl k tomu rozporu slepý. Ale necítil jsem vinu; nebyly to mé činy, které to utrpení způsobily, a věřil jsem, že svou přítomností v Bosně dělám něco k překonání násilí, které na sobě sousedé páchali. Měli jsme

dostatek známek a zpráv o krutostech, a já byl hrdý, že je moje země mezi těmi, které se proti takové hrůze postavily.

Když jsem se vrátil z Bosny, měl jsem pocit, že je má armádní kariéra na konci své krátké cesty. Navštěvoval jsem štábní univerzitu, ale netoužil jsem sloužit ve velitelských místnostech s vědomím, že volnost, kterou jsem nedávno zažil, byla výjimkou, ne pravidlem. Ale zásah jednoho z mých nadřízených mi zabránil podepsat propouštěcí papíry. Vždy mě trápilo, že jsem si nevysloužil vytoužený kaštanový baret, jaký nosili ti tvrdě vyhlízející muži na Goose Green a na Mount Longdon, a tak když mi nabídli příležitost přidělení k 3. para, jak se říká 3. praporu výsadkářského pluku, popadl jsem tu příležitost chamtivýma rukama.

Cesta do 3. para je dlážděná útočnými kurzy, pochody se zátěží a nechvalně proslulou rotou P, která vrcholí týdnem náročných výzev, určených k otestování fyzického a mentálního nadání kandidátů na výsadkáře. Pouze poté, co voják projde rotou, je odměněn tím nápadným baretem a já ho nosil hrdě, když jsem byl na následném výsadkářském kurzu a učil se, jak padat z letounu, aniž bych umřel, zatímco jsem měl na sobě připoutanou zátěž o hmotnosti malého koně.

Ted' jsem byl plnohodnotný výsadkář, i když jsem stále patřil gardě. Převzal jsem pozici zpravodajského důstojníka u 3. para. Sotva jsem si stačil vybalit, dostal 1. para varování ohledně možné intervence OSN/NATO v Kosovu. Dobrovolně jsem se přihlásil a společně s rotou C 3. para jsem se přesunul k mužům, kteří se připravovali na nasazení, a převzal jsem funkci zástupce velitele roty A. Konečně jsem byl s Rudými d'ábly, kteří se proslavili v bitvách v Normandii, Arnhemu a Goose Green. Konečně jsem byl výsadkář na pokraji nasazení a boje.

To bylo vše, v co jsem doufal.

Přiletěli jsme do Skopje, kde se 4. mechanizovaná brigáda připravovala prorazit skrz srbské jednotky, pokud to bude potřeba, a postupovat na Prištinu. Aby se usnadnil její pohyb, 1. para postoupí vpřed sérií vrtulníkových přesunů, při kterých budeme zajišťovat důležité výšiny, přemostění a křižovatky. Podle časem prověřené tradice para jsme nasazení začali krádeží co nejvíce střeliva v těžkých jednotkách, které už byly na místě. Když jsme dostali rozkaz nastoupit do vrtulníků Chinook a

vstoupit do srbského vzdušného prostoru, byli jsme v Makedonii jen pár dní.

Bylo to vzrušující. Rotory téměř přehlušovalo šťastné klábosení vojáků. Všichni na palubě snili o takových okamžicích od dětství, a když jsme běželi z rampy na území, které se mohlo ukázat jako nepřátelské, nikdo na sobě nedával najevo strach, jen vzrušení.

Z vyvýšeného terénu důležité soutěsky Kačanik jsem poprvé uviděl obrovské tankové formace srbské armády. Zbraně jejich tanků a bojových vozidel byly tiché, protože síla NATO nahromaděné divize zastrašila. Věděli, že pokud by bojovali, stíhačky nad námi udělají z jejich vozidel kouřící vraky. A tak jejich kolony našťavaně a zahořkle rachotily zpět do Srbska, ale nebezpečí s nimi neodešlo. Srbské polovojenské jednotky toužily srovnat skóre a před překročením hranice rabovaly, znásilňovaly a vraždily, dokud se jednotky NATO nepřehnaly zemí. Když jsme se dostali do Prištiny, 1. para dostal za úkol rychle obnovit a zajistit mír. Dny probíhaly ve šmouze sprintů a vykřikovaných rozkazů, když jsme odzbrojovali bojovníky a uklidňovali obyvatele. Jakmile sestoupila z hor do města Kosovská osvobozenecká armáda, dostali jsme za úkol udržet na uzdě své spojence, kteří se toužili pomstít svým srbským sousedům.

I když byla ta doba přívalem adrenalinu a vítaného zmatku, došlo k jednomu incidentu, který se mi vryl do paměti. Týkal se srbské polovojenské skupiny, která unesla kosovskou rodinu. Než celou rodinu zabijí, chtěli znásilnit dcery před jejich rodiči - strašlivě běžná věc v těch temných dnech. Na ten zločin mě upozornili zdrcení místní obyvatelé, kteří vyhledali naši pomoc poté, co brzy zjistili, že se mužům v kaštanových baretech dá věřit. Nervózní, abych dostál očekávání, jsem vzal tři výsadkáře z velitelské rotý a nejvyšší rychlostí dorazil k domu obsazenému těmi ozbrojenci. Vystřelili po nás, ale když viděli naše odhodlání na budovu zaútočit a zabít je, pokud bude potřeba, brzy zvedli ruce. Mladé dívky a jejich rodiče jsme zachránili před znásilněním a vraždou a téměř jsem se nadýmal pýchou, že jsem ve společnosti mužů, kteří se nezištně vystavili nebezpečí, aby zachránili ostatní. Byl to zážitek, jaký jsem potřeboval, aby mě udržel v uniformě, a já se nechal od gardistů trvale přeložit.

Tohle rozhodnutí mě nezklamalo. Cestoval jsem po světě s výsadkářským plukem a zažil další operační nasazení v Sierra Leone. Přišli jsme do Freetownu, abychom dohlédli na bezpečné stažení britských